

**Buurta almis iyo xidhiidhka ka dhaxeeya
surada 7aad Quraanka**

Suradaha quraanka surada 7aad waxa la yidhahda Al acraaf waxa ay ku bilaabanta ayaada kowaad Alif laam miim saad culimadu waxa ay الله اعلم hadda waxa jirra ereyga Ilaahey inoo gudbiyay ee ayadaha quraanka ku jira Macnihiisana la garan wayay luqadda somaaliga waxay ku noqonaysaa kelmada (المص-Almis) oo ah buur ku talla Somaliland suuraddan al acraaf waa surada todobaad sidaa daraadeed hadii aan dhinac kale ka eegno buurtan waxa ku dhex talla dalkii laysku odhan jirey somaliya.

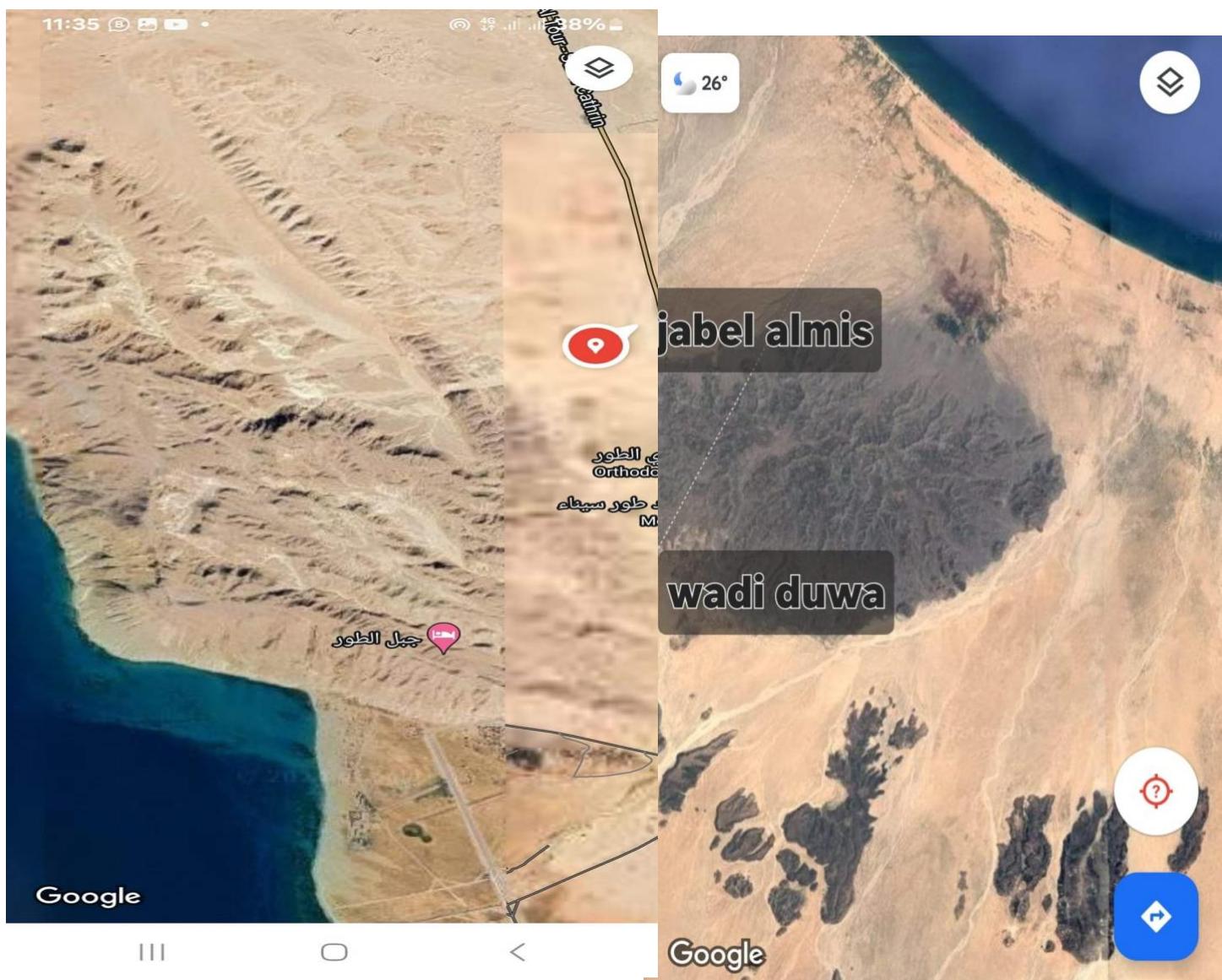

Khariidada somaliya waxa ay u eeg jirtay Number 7

Dhinac kale hadaan ka eegno buurta waxa ka baxa geed la yidhahdo(kulan) . Kulanka waa geed ka mid ah geedaha laga sameeyo saliidha nooca la yidhahdo olive ፩ oo laga sameeyo Saliid zeytuunka

{ وَسَجَرَةٌ تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءِ تَبْتُ بِالْدُّهْنِ وَصَبَغَ لِلْكَلِيلِينَ }

[Surah Al-Mu' minūn: 20]

{ iyo geed ka soo baxa buurta Siinay oo u soo saara saliid iyo fuud kuwa cuna}

[Suuradda Al-Mu'minuun: 20].

Hadii luqadda Carabiga uu Alle ugu Magac bixiyay zeytuun afka somaaliga waa lagu yidhahda Kulan. Cidda geedka aqoon leh ayaa fahmaysa . Waxa kale oo jira Marka laga hadlayo cilmiga luqaddaha cilmiga ereyga oo af Carabi ku noqonaysa علم الكلمة geedka kulanka Muxu magacan u kasbaday ama u qaatey muxu se kulmiyey waa su,aalaha u bahan in laga jawaabo

Magaca Kulon geedkaa cidda u bixisay lama sheegi karo iyo sababta kulan loogu bixiyay lkn hadaan isku dayno waxa uu kulmeyey waa ilahay swt iyo Nabi Muuse waana goobtii ugu horeysay ee Nabi muuse alle uu kala hadlo sidda aad arki doontaan ayadaha soo socda

Geedkaasi oo buur dhinac kaga yaala ayaa Nabi muuse isaga oo safar ku jira ayuu arkay dab wuxu soo galay safar dheer dabadeedna wuxu ku yidhi xaaskiisa dabka ayaan wax an shidano inooga soo qaadiyaye sii jooga halka ka dib ayaa waxa ku dhadhacay doox buurta dhinac mara oo la yidhaahdo duwa

إِذْ رَءَا نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنَّى ءاَتَيْتُ نَارًا لَعَلَّىٰ مِنْهَا بِقَبَّٰسٍ أَوْ أَجُدُّ عَلَى النَّارِ هُدًىٰ

Suuradda daah

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَّ مِنْ شَطْرِيِّ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَرَّكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنَّ يَمْوِيَ إِنَّى أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

(29)suuradda qasas

Markuu soo gaadhadyna wuxuu kaga dhawaaqay toggii dhinicci midigta ahaa oo geedka barakaysnaa, wuxuuna ku yidhi alle swt (Nabi) Muuse anigu waxaan ahay Eebaha Caalamka.

(29 surada al qasas Ka dib waxa uu arkayay waxa uu ahaa geedka kulanka oo ilahay

nuur ku daaadhay sida uu ilahay ku sheegay ayaada kor ku xusan laakin waxa aan si faahineysan geedka iyo halka dhaco ama ku yaalo ayaada soo ku socota

٣٥ سورة النور آية

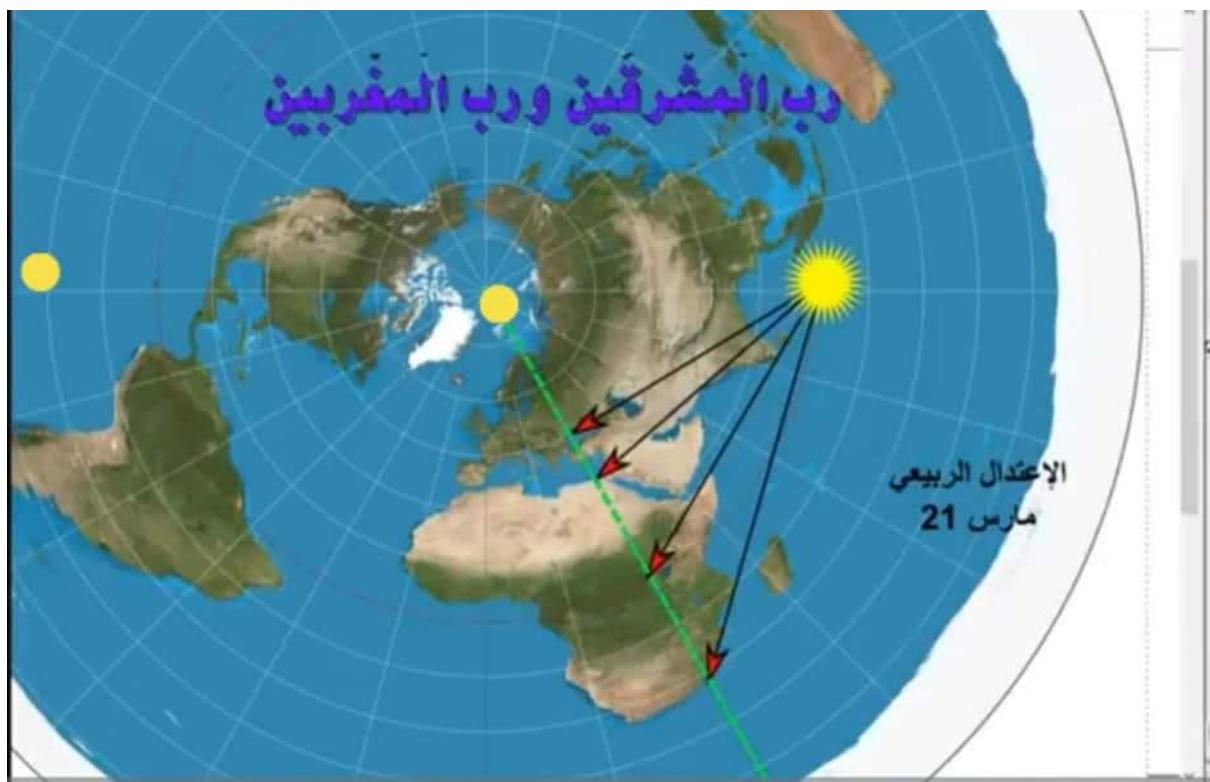
اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثُلُّ نُورٍ هُوَ كَمِشْكُوٌّ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْرُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرْرَى يُوَقَّدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُّبَرَّكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقَيَّةٍ وَلَا غَرْبَيَّةٍ يَكَذِّبُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَلُ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Ayaada Macnaheeda Tafsiirkeeda oo dhan wada sheegi mayno lkn position geedkan uu ku yaalo ee ayaadu sheegayso ayaan diirada saarayna Sidda daraadeed geedka waxa uu ka baxaa (Bari Maha Galbeedna) Marka waxa ay naqoneysa. Bartanka dhulka oo ah 45' ama 44' sidda Alle quraanka inoogu sheegay waxa jira laba bari iyo laba galbeed waxanad ka fahmaysa ayaadan soo socota

رَبُّ الْمَشْرَقَيْنَ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنَ (سورة الرحمن ١٧)

Halka ku raagi maayo dadka garanaya qaabka wareega cadceedda iyo wakhtiga aduunka u socdo waa garanayan sawirka ayey ka arki karaan

Hadaba halka buurta dhacda waa bartanka Bariga Dhexe oo ah 44' oo sidda daraadeed ilahay baa og xaqiiqada lkn in laga fikiro qawlka Alle oo la fahamkiisa rog rogo oo tadabur lagu sameeyo ayaa fican hadii khalad galayna madama quraanka tafsiirkiisa Alle iyo inta cilmiga leh kaliya garanayaan Alle waxa ka baryaya in uu ii danbi dhaafo

Nabi Muuse halka uu ugu yimid Nabi shacayb ee uu Deganaa waxa loo yaqaan gobolka Sanaag oo ka ka mid Jamhuuriyadda barakaysan ee Somaliland Area ceel afweyn (Muduna) oo ay wax ka sii tagan yihiin asaartii waxa uu u socday Masar isaga ka tagayay wada badda dusheeda marta badda cas sida Djibouti Eratareya iyo Sudan halka almis ayuu kaga tegey adhigii iyo gabadhi ilamihii Markii alle amarka siiyay ee lagu yidhi u tag daalinkii fircooni. Adhigaas waa adhiga qoorta madow leh oo aan meel kale laga helin Somaliland mooye , Usha uu sitay Noqonaysaa Abeesada waa hangoolka. Inanta uu dhalay Nabi shacayb ee u dhisay Muuse magaceeda waxa uu ahaa Dalo oo loogu magac darey (buurta daalo). Inanta waxa ay ahayd inan qurux badan .

Markii mudada ay ku balameen Shacayb iyo muuse oo ahayd 8 sano lagu qiyaaso in uu uu ahaado shaqaale xoolaha u xananeeya mushaqayadiisuna ay noqon doonto in habalaha mid ahaan loo dhisi doono ka dib wakhtiga markii ay gaadho ayuu ku yidhi inantii waa taa Muusow sidda daraadeed Mouse waxa uu jecla inanta yar laakiin ma uuna doneynin inanta wayn ka dib waxaa uu sheegay in uu jecelahay dalo ah Laba hablood inanta Yar . ka dib waxa uu u sheegay Nabi shacayb Muuse dhaqanka reer Madyan waxa in aan la guursan karin inanta wayn oo reerka joogta inanta yar sida

daraadeed waa in aad sugta inta la guursano inanta wayn . lix bilood ka bacdi baa la soo doontay inantii Muuse na loo dhisey inantii dalo

Sidaa ayuu Muuse ku noqday inan la yaal Modo ka bacdi ayaa muuse waxa uu Nabi shacayb waydiiyay u juuradii uu xoolaha ku ilaalinayay ma inanta uun ahayd xoolaha waxba miyanan ku lahayn

Waxa uu shacayb u sheegay in adhiga sanadka dhalaya ee riman uu wax ku leeyahay waliba shuruud ayuu ku xidhay waxanu u sheegay wixi calamat aan ahayn ta adhiga uu leeyahay hadii uu dhalo adhigaas adaa iska .Marka adhiga waxa uu ahaa adhi wada cad wayahay ayuu yidhi muuse isla markaana adhigii dhashay waxa uu noqday kala badh adhiga qoorta madow

وَأَصْنَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمٌ ثَبَّعُ كُلُّ كَذَبَ الرُّسُلَ حَقًّا وَعَيْدًا (١٣) سورة ق
(وَأَصْنَابُ الْأَيْكَةِ)

Ehelkii waa qoomkii Shucayb – Calayhi Salaatu Wasalaam – siduu yidhi Rasuuladii been bay u sheegeen markuu Shucayb ku yidhi: “Miyaydnaan ka cabsanayn?”). Geedka: magaca noocyada kala duwan, waxa uu ahaa mid aad u badan oo geedo leh, halka uu ku yaalna – inta badan – waxa uu u dhixeyaa Xijaas iyo Falastiin agagaarka Gacanka Caqaba, degaankuna wuu gaadhi karaa, kaas oo si fiican u taabanaya.

Qoomkii Shucayb waxay ahaayeen kuwo iska fogeeya Sanamyada, waxayna ku sabbaysan jireen Jiingado, markaasuu Shucayb ka reebay arrintaas, wayse beeniyeen, Eebana wuu halaagay.

Mida kale ilahay waxa uu caqliga inoo siiyay inan wax ku kala garano su,aashaa aan qabaa waxa tahay Hadii ay buurta duur ay tahay halka imika ay sheegayaan archeology ah dalka Sacuudiga dhinaca kala ah Masar dhulka loo yaqaan siiney

Sidda ayadaha quraanka ku cad Nabi shucayb qoomkiisa waxa ay dhaqan jireen xoolahaa oo waxa kale oo quraanka lagu sheegay in la odhan jirey asxaabu(ayka) oo ah erey af somaali oo la macno ah Ayga dhulka kaymaha leh xitaa dhaqanka marka aan eegeyno Nabi shacayb wakhtiga balanta markii la gaadhay Muse oo doonayay inanta laba yar waxa loo sheegay in inanta wayn oo aan la guursan aan la guursan karin inan yar

Intas oo sababood Marka aad eegto dhulka quraanka ka hadlaya uma eeka halka ay sheegayaan archeology waayo dhulka ay sheegeen waa saxaro aan dhir iyo baad tuna lahayn mid kale calamado kuwa aan xusnay oo dhulka Somaliland ku cad malaha dhulka Masar iyo Suciudiga

Mida kale quraanka Alle swt ku sheegay marka uu ka hadlayo buurta duur labad dhina oo kala ah (jaanib iyo ayman) oo la mid ah bidix iyo midig ama dhanka bari ama galbeed

Mida kale Markii muuse uu sheegay reer bani Israa'iil in sodon cisho ka maqnaanayo haaruun ku balameen in masuuliyada sii ilaaliyo xagee uu tagay ilayn reer bani Israa'iil waxay joogeen wakhtiga buurta duur iyo agagaarkeeda markii kitaabka tawreed loo dhibayay

Halka waxa inoga cad in ay kala yihiin laba meelood . Meelna ay tahay halkii markii uu noqonayay Alle kala hadlay ee uu ku yaalay wabiga duwa meesha kala na tahay markii badda ka talaabeen halkii ay dageen

Halka kitaabka tawreed laga siyay waxa ay tahay buurta almis wabiga duwa waxa noqnaya duxa ka ka ag dhow buurta geedka ayada surada qasas 29 aad waxa ka hadlaysa geed barakaysan in halka ama dhulka ku yaalo geedkaasina waa geedka (kulanka) oo laga sameeyo saliidda Olive

Tusaale ayaada suuradda 7aad ugu horeysa المص qaabka loo akhriya waa xaraf xaraf lkn macnaha waxa ay culimadu ku gaabsadeen Allahu aclam waxa kale oo jira surado kale ay mid tahay 7aad sida surada 36aad iyo surada 20aasd ayadaha u horeeya waxa ay ka mid yihiin magacyada Rasuulka CSW waxan qabaa in wax badan oo aan caqliga la soo marin ay jirto mida kale maps xaga hoose waxa aad ka eegta khariidada geedka saytuunka uu ka baxo kuma jirto buurta duura siinay ilahayna ayaadkiisa waxa uu inoogu sheegay in uu ka baxo geedka saytuunka oo laga dhigto Saliid marna la cuno marka ma caqligeena ayaa lagu ciyaarayaa

Maduna

Tuulada qadiimiga ah ee Maduna waxa ay kaga beegan tahay togga buurta almis oo dhinaca galbeed ka xiga Ceelafweyn balse maadaama aanay dadka Soomaalidu qoraal ahaan wax caddayn ah u haynin, ayaa sheekada Mudana siyaabo kala duwan loo fasirtay. Qisada ugu horraysa waxay sheegaysaa in magaalada Mudana ay noqoto Maadyadii uu Nebi Muuse magan-gelyo ka helay ka dib markii uu dilay mid ka mid ah cadawgiisi.

Nebi Muuse waxa uu u shaqaynayey odaygii Maduuna oo ay suurto gal tahay in loo bixiyey Shucayb muddo tobantannadood ah isaga oo adhijir ah, waxaanu guursaday mid ka mid ah gabdhihiisa oo la odhan jiray Dalo. Buurta quruxda badan ee Daalo waxa magaceeda laga soo qaataay inanta Shucayb Dalo. Si kastaba ha ahaatee markii uu qandaraaskiisi dhamaaday sidii lagu heshiyey, waxa la gaadhay wakhtigii uu Muuse

isaga iyo reerkiisii dib ugu noqon lahaa Masar, balse markii uu soo noqday, ayaa Muuse iyo qoyskiisu habeenkaas ku hakadeen meel aan ka fog magaalada Maduna duxada Almis agmarta oo uu ku arkay gubasha. Duurka ku yaal Waadiga ceel sheekh oo macneheedu yahay togga dabka ololaya.

Nabi Muuse waxa uu ka tagay qoyskiisii sidii lagu amray in uu uga digo Fircoonkii kibirka badnaa balse waxa uu dib u helay qoyskiisii ka dib markii ay ka baxeen reer binu Israa'iil. Nabi Muuse waxa uu ka tagay ummadiisii cidlada, waxaanu u xilsaaray hawshii walaalkii Haaruun, waxaanu cagta saaray magaalada Maduuna oo uu reerkiisii kaga tagay si uu u soo celiyo xaaskiisa.

Si kastaba ha ahaatee, Muuse wuxuu u cadhooday walaalkiis markuu soo noqday ka dib markii uu ogaaday in reer binu Israa'iil ay caabudi jireen dibiga afartankii maalmood ee uu Almis u baxay. Sidoo kale walaashii Muuse Maryan waxay dhaleecaysay markuu soo noqday inuu guursaday naag Kushiti ah, dhaleecayntaasna, Maryan waa la habaaray oo baras baa ku dhuftay.

Sheekada labaad waxay sheegaysaa in Mudana la aasaasay qarniyadii dhexe ama qarniyadii dhexe, waxaana aasaasay Suldaankii Turkiga ee Cusmaaniyiinta oo la odhan jiray Murad 1362-1389. (Xigasho Baashe Aadan Xasan)`

Erayga Maduna ama Madiina ee Carabiga macnihii su waa (magaalo) Boqortooyada Cusmaaniyiintuna waxay siiyey magacan Maduna oo keliya balse meelo badan ayay ka dhisteen magaalooyin. Boqorka Muraad 1 ayaa sidoo kale ka dhisay dhowr magaalo oo kale oo ka tirsan xaafadda Maduuna oo hadda loo yaqaan Kal-sheekh iyo God-Caanood oo burbursan oo u dhigma magaalada Maduna. Sheekha caanka ah ee lagu magacaabo Sheekh Baahi-Laawe oo lagu aasay Kalsheekh ayaa waxaa ka mid ah ardaydii ugu horeysay ee ka qalin jabisay dugsiga hoyga ah ee Maduna.

Burburkii Madiina

Cismaaniyiintu waxay dhismayaal ka dhisteen xarumo cusub oo Islaami ah oo laga hirgeliyey Mudana iyo meelo kale oo ay bulshooyinka deegaanka u soo direen carruurtooda si ay wax ugu bartaan.

Xarumahan islaamiga ah ayaa ahaa dugsiyo boodhin ah oo arday badan hoy u ahaa marka laga yimaado barashada quraanka kariimka ah iyo culuumta kale ee islaamka. Ardeyda kuliyada Maduna oo ka kala yimid qabaa'ilada kala duwan ee Soomaalida ayaa diinta fahmey oo aad u necbaa qabyaaladda oo loo arko in ay tahay kala qeybsanaan diinta Islaamka sidaas darteedna ay samaysteen urur ay ku mideysan yihiin Sheekhyaal balse waayadaan dambe loo yaqaannay Sheekhaal. Sheekhaal hadda waa mid ka mid ah qabiilada Soomaalida ee dega Negeyle ee koonfurta bari ee Itoobiya.

[سُورَةُ الطُّورِ: ١]

تفسير القرطبي:

سُورَةُ (وَالْطُّورِ) مَكَيَّةُ كُلُّهَا فِي قَوْلِ الْجَمِيعِ، وَهِيَ تَسْعُ وَأَرْبَعُونَ آيَةً رَوَى الْأَبْيَمُهُ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعَمٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقْرَأُ بِالْطُّورِ فِي الْمَعْرِبِ مُتَّفِقُ عَلَيْهِ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْطُّورِ (١) وَكَاتِبٌ مَسْطُورٌ (٢) فِي رَقٍ مَشْوُرٍ (٣) وَالْبَيْتُ الْمَعْمُورُ (٤)

وَالسَّقْفُ الْمَرْفُوعُ (٥) وَالْبَرْ الْمَسْجُورُ (٦) إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ (٧) مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ (٨)

قوله تعالى: قَوْلُهُ تَعَالَى: **(وَالْطُّورِ) الطُّورِ اسْمُ الْجَبَلِ الَّذِي كَلَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ مُوسَى، أَفْسَمَ اللَّهُ بِهِ تَشْرِيفًا لَهُ وَتَكْرِيمًا وَتَدْكِيرًا لِمَا فِيهِ مِنَ الْآيَاتِ، وَهُوَ أَحَدُ جَبَلَاتِ الْجَنَّةِ. وَرَوَى إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوْيِسٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا كَثِيرٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرُو بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: (أَرْبَعَةُ أَجْبَلٍ مِنْ جَبَلِ الْجَنَّةِ وَأَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ مِنْ أَنْهَارِ الْجَنَّةِ وَأَرْبَعَةُ مَلَاحِمٍ مِنْ مَلَاحِمِ الْجَنَّةِ) قَيْلَ: فَمَا الْأَجْبَلُ؟ قَالَ: (جَبَلٌ أَحَدٌ يُجْبِنَا وَيُجْبِهُ وَالْطُّورُ جَبَلٌ مِنْ جَبَلِ الْجَنَّةِ وَلَبَنَانُ جَبَلٌ مِنْ جَبَلِ الْجَنَّةِ [وَالْجُودُيُّ جَبَلٌ مِنْ جَبَلِ الْجَنَّةِ] (وَذَكَرَ الْحَدِيثُ، وَقَدْ اسْتَوْفَيْنَا فِي كِتَابِ (النَّذِكْرَةِ)). قَالَ مُجَاهِدٌ: الطُّورُ هُوَ بِالسُّرْيَانِيَّةِ الْجَبَلُ وَالْمَرْادُ بِهِ طُورُ سِينَا. وَقَالَهُ السُّدُّيُّ. وَقَالَ مُقَاتِلُ بْنُ حَيَّانَ: هُمَا طُورُانٌ يُقَالُ لِأَحَدِهِمَا طُورُ سِينَا وَالْأَخْرُ طُورُ زَيْنَاءَ، لِأَنَّهُمَا يُنْبَتَانِ التَّيْنَ وَالرَّيْنُونَ. وَقَيْلَ: هُوَ جَبَلٌ بِمَدْبِنٍ وَاسْمُهُ زُبَيْرٌ. قَالَ الْجُوهَرِيُّ: وَالزُّبَيْرُ الْجَبَلُ الَّذِي كَلَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ.**

فُلُثُ: وَمَدْبِنٌ بِالْأَرْضِ الْمَقَدَّسَةِ وَهِيَ قَرْيَةٌ شَعِيبٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ. وَقَيْلَ: إِنَّ الطُّورَ كُلُّ جَبَلٍ أَنْبَتَ، وَمَا لَا يُنْبِتُ فَلَيْسَ بِطُورٍ، قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ. وَقَدْ مَضَى فِي (الْبَقْرَةِ) مُسْتَوْفٌ

Muhiimada Tafsiirka ayaada waxa aan u dan lahaa Intan aan gaar u soo qaatay

قَالَ مُجَاهِدٌ: الطُّورُ هُوَ بِالسُّرْيَانِيَّةِ الْجَبَلُ وَالْمَرْادُ بِهِ طُورُ سِينَا. وَقَالَهُ السُّدُّيُّ. وَقَالَ مُقَاتِلُ بْنُ حَيَّانَ: هُمَا طُورُانٌ يُقَالُ لِأَحَدِهِمَا طُورُ سِينَا وَالْأَخْرُ طُورُ زَيْنَاءَ، لِأَنَّهُمَا يُنْبَتَانِ التَّيْنَ وَالرَّيْنُونَ. وَقَيْلَ: هُوَ جَبَلٌ بِمَدْبِنٍ وَاسْمُهُ زُبَيْرٌ. وَالزُّبَيْرُ الْجَبَلُ الَّذِي كَلَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Waxa uu sheikh sheegaya in jiraan laba buurood dur ku ab tirsada mid waxa ay leedahay dhirtan kala ah Zeytuunka iyo tiin sida alle ku sheegay suurada Tiin sida daraadeed buurta tiinka iyo saytuunka leh waa buurta maqaalkani ku saabsan

Si aan baadhista ay noqoto mid aad ku qanacdaan ayaan kolba u keenaya cadaymo

10:57 43%

Clade:	Asterids
Order:	Lamiales
Family:	Oleaceae
Genus:	<i>Olea</i>
Species:	<i>O. europaea</i>

Binomial name

Olea europaea
L.

Distribution map of *Olea europaea* s.l.

This article contains Linear B Unicode characters.
Without proper rendering support, you may see
question marks, boxes, or other symbols instead of
Linear B.

The olive's fruit, also called an "olive", is of major agricultural importance in the Mediterranean region as the source of olive oil; it is one of the core ingredients in Middle Eastern cuisine and Mediterranean cuisine. Thousands of cultivars of the olive tree are known. Olive cultivars may be used primarily for oil, eating, or both. Olives

kala duwan

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدَرِي. وَيَسِّرْ لِي أَمْر

Cabdisalaam Mohamed cabaas duncarbeed